

CZU: 502.3

DOI: 10.46727/c.v1.16-17-05-2024.p272-280

EVOLUȚIA ȘI STAREA ACTUALĂ A REZERVAȚIILOR ȘTIINȚIFICE

THE EVOLUTION AND CURRENT STATUS OF SCIENTIFIC RESERVES

*Postolache Gheorghe, dr. hab., prof.,
Grădina Botanică Națională (Institut) „Al. Ciubotaru”, USM*

*Postolache Gheorghe, Dr. Hab., prof., National Botanical
Garden (Institute) "Al. Ciubotaru", State University of Moldova*

ORCID: 0009-0003-6952-0063

E-mail: ghpost@mail.ru

Rezumat. În baza publicațiilor științifice și a cercetărilor proprii, au fost generalizate realizările științifice în ceea ce privește conservarea diversității biologice în rezervațiile științifice din Republica Moldova. De la înființarea rezervațiilor științifice și până în prezent au fost evidențiate compoziția florei și vegetației, au fost elaborate și editate conspectele florei, vegetației și a arboretelor. Au fost evidențiate plantele rare și asociațiile de plante rare conform conceptului abordat de J. Braun-Blanquet (1964). Este apreciată starea actuală a protecției, schimbările din statutul rezervațiilor. Sunt analizate unele cauze care au generat starea deplorabilă a majorității rezervațiilor științifice ca deținătoare ale biodiversității.

Cuvinte-cheie: rezervație științifică, floră, vegetație, conservarea diversității plantelor, asociație.

Abstract. Based on scientific publications and our own research, the scientific achievements concerning the conservation of biological diversity in the scientific reserves of the Republic of Moldova were generalized. Since the establishment of the scientific reserves to the present, the composition of the flora and vegetation has been highlighted, and summaries of the flora, vegetation, and arboreturns have been elaborated and edited. Rare plants and associations of rare plants have been highlighted according to the concept approached by J. Braun-Blanquet (1964). The current state of protection, the changes in the status of the reserves are evaluated. Some causes that have resulted in the deplorable state of most scientific reserves in terms of biodiversity conservation are analyzed.

Keywords: scientific reserve, flora, vegetation, plant diversity conservation, association.

Introducere

La Simpozionul Științific Internațional consacrat aniversării a 50-ea de la fondarea Rezervației „Codrii”, la 24 septembrie 2021 am prezentat o comunicare [10, p. 294-305] în care am accentuat că a fost elaborat *Conspectul diversității biologice a Rezervației „Codrii”* [2, p. 3-158]; *Conspectul plantelor vasculare din Rezervația științifică „Plaiul Fagului”* [5, p. 41-223]; *Conspectul plantelor vasculare din Rezervația „Pădurea Domnească”* [4, p. 11-133]; *Conspectul plantelor vasculare din Rezervația „Prutul de Jos”* [6, p. 8-13]; *Conspectul plantelor vasculare din Rezervația Științifică „Iagorlâc”* [9, p. 50-114]. În toate aceste rezervații științifice au fost evidențiate speciile de plante rare, inclusiv cele din *Cartea Roșie a Republicii Moldova* (2015). S-a evaluat că starea actuală în conservarea plantelor rare este nesatisfăcătoare. S-a accentuat că, practic, nu se întreprind măsuri eficiente de monitoring în ce privește speciile de plante rare și de implementare a Convenției de la Nagoia (2010) privitor la stoparea dispariției speciilor de plante rare de pe teritoriul rezervațiilor științifice. Drept rezultat al unei astfel de atitudini, în ultimii ani au dispărut specii de plante precum

ultimul exemplar de păr de Dobrogea (*Pyrus elaeagrifolia*), foarfeca bălții (*Stratiotes aloides*), săbiuța (*Gladiolus imbricatus*), sunt pe cale de dispariție limba șarpelui (*Ophioglossum vulgatum*), bumbăcărița (*Eriophorum latifolium*). Lista plantelor care au dispărut și a celor care sunt pe cale de dispariție este mai mare. Problema rezidă în faptul că nu se întreprind măsuri eficiente pentru conservarea plantelor în general și a celor rare în special. În legătură cu aceasta, am hotărât să luăm în discuție încă o dată subiectul conservării diversității plantelor în rezervațiile științifice, unde este cel mai mare număr de plante rare și pe cale de dispariție, dar pentru a căror protecție nu sunt luate măsuri eficiente.

Materiale și metode

Diversitatea florei rezervațiilor științifice a fost cercetată prin metoda de itinerar. S-a colectat ierbar. În baza investigațiilor științifice, s-a elaborat conspectul florei vasculare pentru fiecare rezervație. Pentru unele rezervații științifice (Rezervația „Codrii”, Rezervația „Plaiul Fagului”) au fost evidențiate speciile de mușchi, licheni și ciuperci. Conspectul florei a fost elaborat prin ordonarea sistematică a familiilor, genurilor și speciilor. În conspectul florei vasculare, pentru fiecare specie, este dată denumirea științifică (în limba latină) și denumirea în limba română, bioforma, înălțimea, răspândirea generală, răspândirea în rezervație, habitatul, categoria de raritate, indicele ecologic, perioada de înflorire. Pentru speciile de plante rare, sunt indicate categoria de raritate, în conformitate cu clasificarea speciilor periclitate (IUCN, 2003), Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat (1998) și *Cartea Roșie a Republicii Moldova* (2002, 2015). Plantele au fost grupate după cum urmează: xerofite, xeromezofite, mezofite, mezohigrofit, higrofit, hidrofit, eurifite. Vegetația a fost cercetată conform principiilor școlii fitosociologice J. Braun-Blanquet. În baza descrierii comunităților vegetale, au fost evidențiate asociațiile vegetale și alcătuit conspectul cenotaxonomic a fiecărei rezervații. Diversitatea arboretelor a fost analizată conform Gh. Postolache, evidențiindu-se 4 categorii de arborete: natural fundamentale, parțial derivate, total derivate și artificiale. Cercetări științifice au fost efectuate și în alte categorii de arii naturale protejate [7, p. 4-207; 8, p. 5-200].

Rezultate și discuții

Conform *Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova prin Hotărârea nr. 1538-XIII din 25.02.1998, în prezent există cinci rezervații științifice catalogate, cu o suprafață totală de 19643,7 hectare. Fiecare dintre aceste rezervații are o istorie distinctă de instituire. Rezervația „Codrii” a fost înființată în anul 1971, în timp ce Rezervația „Iagorlâc” a fost instituită în 1988. Rezervația „Prutul de Jos” a fost fondată în anul 1991, iar Rezervația „Plaiul Fagului” și-a primit statutul în anul 1992. Rezervația „Pădurea Domnească” a fost înființată în anul 1993. Fiecare dintre aceste arii protejate are o importanță conservativă distinctă, esențială pentru menținerea diversității biologice forestiere și protejarea mediului înconjurător.

Rezervațiile „Codrii” și „Plaiul Fagului” se evidențiază prin bogăția florei spontane, vegetația specifică, precum și prin diversitatea faunei și habitatele specifice caracteristice ecosistemelor de deal, comparabile cu cele din Centrul Europei. Pe de altă parte, Rezervațiile „Prutul de Jos” și „Pădurea Domnească” includ o floră și o vegetație acvatică și palustră tipică zonelor umede de luncă ale râurilor. Rezervația „Pădurea Domnească” este unică pentru partea de Est a Europei. În plus, Rezervația „Iagorlâc”, situată pe malul stâng al Nistrului, reprezintă unul dintre cele mai reprezentative teritorii protejate pentru stâncării.

Având în vedere importanța acestor cinci rezervații, Parlamentul Republicii Moldova, prin Hotărârea nr. 1538-XIII din 25.02.1998, le-a acordat cea mai înaltă categorisire de protecție, și anume

statutul de rezervație științifică. Conform acestei legi, ariile naturale protejate din această categorie sunt definite ca „spații biogeografice terestre sau acvatice de importanță națională, cu statut de instituție de cercetări științifice, destinată menținerii integrității obiectelor și complexelor naturale, conservării biodiversității și dezvoltării fundamentelor științifice pentru protejarea mediului”. În urma cercetărilor științifice realizate de savanții de la Grădina Botanică Națională „Alexandru Ciubotaru”, aceste rezervații științifice sunt recunoscute ca având o valoare științifică extrem de însemnată.

Una dintre cele mai prețioase rezervații științifice este „Plaiul Fagului”, în care au fost identificate un total de 720 de specii de plante vasculare, din care 115 specii sunt considerate rare, reprezentând 16% din compoziția floristică a rezervației. Aceste specii rare sunt clasificate în diferite categorii de raritate, inclusiv 14 specii critice periclitare, 19 specii periclitare, 19 specii vulnerabile, 37 specii cu risc scăzut și 37 specii insuficient cunoscute. În cadrul rezervației, se găsesc câteva specii de plante care se află la limita estică a arealului lor natural, precum papucul doamnei (*Cypripedium calceolus*), fagul (*Fagus sylvatica*) și tulichina (*Daphne mezereum*). Este posibil ca *Agrostema gitago* să fi dispărut din rezervație, iar mesteacănul (*Betula pendula*) se află într-o stare critică, cu o populație care, acum 20 de ani, număra 30 de exemplare, în prezent însă au mai rămas doar 4. Populațiile de ferigi înregistrează, de asemenea, o reducere anuală a numărului de exemplare.

În cadrul rezervației „Plaiul Fagului”, datorită gestionării necorespunzătoare, a exploatării abuzive, regenerării preponderent din lăstari și aplicării deficitare a tăierilor de îngrijire în arborete, de-a lungul timpului, proporția covârșitoare a arboretelor naturale fundamentale a scăzut, în timp ce a crescut proporția arboretelor degradate și derivate. Un exemplu concludent îl reprezintă arboretele în compoziția cărora predomină frasinul, ocupând o suprafață de aproximativ 300 de hectare. Cu câteva decenii în urmă, acestea alcătuiau arborete amestecate, în special goruneto-frăsinete, în amestec cu carpen, tei și cireș. Formarea arboretelor de frasin a avut loc ca urmare a tăierilor repetate ale speciilor edificatoare, cum a fost gorunul (*Quercus petraea*) și, în unele cazuri, stejarul pedunculat (*Quercus robur*), din compoziția arboretelor goruneto-frăsinete, ceea ce a dus practic la eliminarea speciilor de stejar. În compoziția arboretelor rămase, se regăsesc arbori cu o structură simplificată în raport cu potențialul condițiilor staționale, cum ar fi frasinul, care se usucă datorită atacurilor dăunătorilor, sporadic teiul, paltinul de câmp și carpenul. De-a lungul anilor, cercetătorii au atras atenția asupra acestor probleme și au formulat propuneri tehnologice pentru îmbunătățirea stării arboretelor, însă din cauza indiferenței, iresponsabilității și a necompetențelor profesionale, progresele în această privință au fost limitate.

În ultimii ani, în cadrul Rezervației științifice „Plaiul Fagului”, au devenit evidente procesele de uscare a fagului, carpenului și, într-o măsură mai mică, a gorunului. Aceste fenomene naturale nefaste indică o clară diminuare a numărului de exemplare din multe populații de plante vasculare în acest teritoriu.

Savanții de la Grădina Botanică au prezentat informații relevante despre starea plantelor și comunităților vegetale din Rezervația „Plaiul Fagului” în monografia intitulată *Natura Rezervației „Plaiul Fagului”* (2005) și în numeroase alte publicații. Cu toate acestea, trebuie subliniat faptul că, în ciuda dezbaterilor științifice și a multiplelor apeluri pentru conservarea și protecția diversității plantelor în această rezervație, până în prezent nu s-au întreprins acțiuni semnificative pentru a conserva plantele din straturile ierburilor și arbuștilor. În plus, tăierile de regenerare executate anual au dus la eliminarea irecuperabilă a plantelor sensibile la schimbările bruște de mediu, ceea ce a contribuit la diminuarea valorii conservării florei spontane. În ultimele decenii, volumul tăierilor anuale a înregistrat o evoluție ascendentă, astfel că la începutul anilor 2000 se extrăgeau aproximativ

7500 m³ de masă lemnoasă prin tăieri, în timp ce, conform prevederilor ultimului amenajament silvic, volumul tăierilor a crescut semnificativ, atingând peste 12000 m³ anual. Aceste volume extinse de tăieri au un impact negativ asupra plantelor din flora spontană, ducând la o diminuare drastică a efectivelor unor specii cu sensibilitate crescută, cum ar fi, de exemplu, speciile de ferigi. Este regretabil faptul că, în ciuda numeroaselor avertismente și recomandări din partea comunității științifice, administrația Rezervației „Plaiul Fagului” a desființat activitățile Secției de știință, iar lucrările de regenerare a arboretelor și de altă natură fac ca acest teritoriu să semene mai mult cu un ocol silvic decât cu o rezervație științifică.

Este cu atât mai alarmant că în rezervație au avut loc acțiuni abuzive, care au dus la demiterea unor buni specialiști care au organizat publicarea a 3 monografii, broșuri, recomandări practice și numeroase articole științifice. În prezent, Secția de știință a rezervației se confruntă cu o lipsă de specialiști calificați cu grad științific în domeniul conservării florei, vegetației și silviculturii. Problemele legate de conservarea diversității plantelor și de optimizare a structurii arboretelor nu au fost rezolvate și nu au primit atenția cuvenită din partea administrației rezervației. În concluzie, sectorul științific al rezervației a fost afectat în mod semnificativ și trebuie să se găsească soluții pentru a remedia această situație.

În Rezervația Științifică „Codrii” s-a constatat o situație dificilă în ceea ce privește starea arboretelor. Ca urmare a utilizării unor tehnologii de regenerare neadecvate speciilor de stejar, suprafața acoperită de arboretele naturale fundamentale s-a redus cu aproximativ 30%, în timp ce suprafața acoperită de arborete degradate și arborete artificiale a crescut. Noua conducere a rezervației depune eforturi pentru a implementa tehnologii adecvate bazate pe regenerarea naturală din semințe în gestionarea arboretelor.

Tabelul 1. Rezervațiile științifice din Republica Moldova

Nr	Denumirea ariei naturale protejate	Anul instituirii	Suprafața, ha	Numărul specii de plante vasculare			Valoarea conservativă
				Total	Rare	CR	
1.	Rezervația Științifică „Codrii”	1971	5170,7	808	60	23	Foarte mare
2.	Rezervația Științifică „Plaiul Fagului”	1992	5642,0	720	115	25	Foarte mare
3.	Rezervația Științifică „Pădurea Domnească”	1993	6032,0	660	31	11	Foarte mare
4.	Rezervația Științifică „Prutul de Jos”	1991	1755,0	310	15	5	Foarte mare
5.	Rezervația Științifică „Iagorlâc”	1988	1044,0	780	76	8	Foarte mare

O situație similară s-a dezvoltat și în cadrul Rezervației Științifice „Pădurea Domnească”. Rezultatele cercetărilor efectuate de Grădina Botanică au evidențiat că flora rezervației cuprinde 660 de specii de plante vasculare, dintre care 32 sunt specii rare. Comunitățile de plante au fost atribuite la 65 de asociații vegetale. Se remarcă câteva specii, precum limba șarpelui (*Ophioglossum vulgatum*) și feriga (*Dryopteris cartusiana*), care sunt catalogate ca fiind critic periclitate. De asemenea, rezervația se confruntă cu problema plantelor invazive, cum ar fi arțarul american (*Acer negundo*), care invadează o suprafață de 176 de hectare a arboretelor din rezervație.

În cadrul Rezervației Științifice „Pădurea Domnească”, se constată degradarea arboretelor ca urmare a gestionării lor necorespunzătoare. Arboretele naturale fundamentale reprezintă aproximativ 35% din totalul arboretelor. În mod preocupant, stejarii seculari, care constituie mândria rezervației, sunt înlocuiți treptat cu jugastru, ceea ce duce la o reducere a suprafeței ocupate de stejarii seculari. Acest lucru se datorează faptului că corpul ingineresc al rezervației nu a adoptat încă tehnologiile de regenerare naturală a stejarului pedunculat, o metodă larg utilizată în Întreprinderile de Stat pentru

Silvicultură din Strășeni, Șoldănești etc. De-a lungul anilor, în această rezervație s-au instalat culturi forestiere cu specii precum nucul negru, salcâmul, arțarul american, arțarul tătäresc, pârul, pinul, molidul ș.a. În multe cazuri, la plantarea culturilor forestiere, specialiștii nu au luat în considerare specificul condițiilor staționale, ceea ce a dus la uscarea prematură a acestor arborete.

În cadrul Rezervației Științifice „Pădurea Domnească”, activitățile de cercetare nu se desfășoară, deoarece administrația rezervației, la indicația Agenției pentru Silvicultură „Moldsilva”, a desființat Sectorul științific.

Una dintre problemele care necesită soluționare este starea lacului Belevu, care face parte din Rezervația Științifică „Prutul de Jos”, în prezent inclus în Rezervația Biosferică „Delta Dunării”. Lacul Belevu și zona sa înconjurătoare reprezintă o suprafață unică cu o înaltă valoare conservativă pentru menținerea biodiversității. În această zonă au fost identificate 315 specii de plante vasculare, 41 specii de mamifere, 220 specii de păsări, 7 specii de reptile, 9 specii de amfibieni și 42 specii de pești. Acest spațiu este un paradis pentru faună și floră.

Pentru a proteja această parte semnificativă a naturii și pentru a facilita studiul florei și faunei, Guvernul Republicii Moldova a creat Rezervația de Stat „Prutul de Jos”, prin Hotărârea Guvernului nr. 209 din 23 aprilie 1991, care a inclus lacul Belevu și zonele adiacente pe o suprafață de 1691 hectare. În 2001, teritoriul acestei rezervații a fost extins cu încă 64 de hectare, astfel încât suprafața totală a Rezervației de Stat „Prutul de Jos” este acum de 1755,4 hectare. În 1998, conform „Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat”, prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1538-XIII din 25 februarie 1998, i-a fost acordat statutul de rezervație științifică. În 2018, această rezervație a fost inclusă în cadrul Rezervației Biosferice „Delta Dunării”.

Așadar, lacul Belevu și zona sa înconjurătoare, parte a Rezervației de Stat „Prutul de Jos”, dețin în prezent statutul de Rezervație Științifică, fiind clasificată ca zonă umedă de importanță internațională, protejată în conformitate cu Convenția Ramsar și are statut de Rezervație Biosferică. Acest statut implică responsabilitate din partea autorităților de mediu solicitând măsuri imediate pentru protejarea biodiversității, a apelor și a altor componente ale naturii din zona lacului Belevu. Cu toate acestea, în realitate, aceste măsuri de protecție nu sunt puse în aplicare.

În anul 1995, Guvernul Republicii Moldova a aprobat un acord concesional cu compania americană „Redeco LTD”, care a demarat activitățile de explorare a hidrocarburilor în cadrul Rezervației „Prutul de Jos”. În lacul Belevu au fost create platforme, fiecare având o dimensiune de 40 de metri pătrați, reprezentând insulițe artificiale de pământ, pe care au fost instalate blocuri de beton armat, cu spații între ele. De la fiecare platformă spre uscat au fost construite drumuri de acces. Extracția petrolului s-a efectuat atât din zona strict protejată, cât și din zona de protecție a Rezervației și a fost depozitat în cisterne. Aceste operațiuni de extracție a petrolului au implicat utilizarea unor tehnologii învechite. Echipamentele utilizate pentru extracție și transport erau murdare și neacoperite, iar precipitațiile atmosferice au dus la contaminarea apei din lacul Belevu cu petrol. În pofida acestor fapte, nu au fost întreprinse măsuri eficiente pentru a proteja lacul Belevu împotriva poluării cu petrol.

La data de 25 iulie 2002, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat o rectificare la Legea „Cu privire la fondul zonelor naturale protejate de stat”, permițând astfel companiei „Redeco” să desfășoare activități de exploatare petrolieră în rezervație. În anul 2007, drepturile petroliștilor americani au fost transferate către compania „Valiexchimp”, însă această schimbare nu a dus la ameliorarea situației ecologice din această zonă protejată. La momentul actual, în cadrul Rezervației „Prutul de Jos”, există 21 de sonde petroliere, din care 18 sunt funcționale. Lunar, acestea extrag aproximativ o mie de tone de petrol și 10-12 mii de metri cubi de gaze naturale. Un număr

semnificativ dintre aceste sonde de extracție a petrolului au fost instalate în zona strict protejată a rezervației. Câteva dintre ele sunt situate în apropierea zonelor de cuibărit a numeroase specii de păsări și alte forme de viață. În procesul de instalare a acestor sonde, au fost construite drumuri de acces și diguri, ceea ce a avut un impact negativ asupra mediului înconjurător. De asemenea, s-au adus cantități semnificative de sol care, în mare parte, au fost spălate și au ajuns în lacul Beleu. Petroliștii nu au respectat reguli elementare de protecție a mediului natural și au cauzat daune ecologice imense, vandalizând o mare porțiune din partea de nord-vest a lacului Beleu. Compania locală „Valiexchimp” nu a efectuat investiții pentru a îmbunătăți starea ecologică a Rezervației „Prutul de Jos”, iar gestionarii acestor sonde nu plătesc impozite la stat sau taxe locale către satele Slobozia Mare și Văleni.

S-a constatat că unul din principalii factori care a dus la mărirea lacului Beleu a fost procesul de colmatare. Până în anii 1935-1938, procesul de colmatare era aproape inexistent, deoarece lacul primea apă doar în timpul inundațiilor, când apa intra în lac prin intermediul gârlelor Rotaru și Nevodului. În acea perioadă, nivelul apei în lacul Beleu era de 7-8 metri. Între anii 1938 și 1944, a fost săpată Gârla Manolescu, o lucrare inițiată de boierul care deținea acele pământuri. În anii 60 ai secolului XX, au avut loc extinderi ale gârlei Manolescu, cu scopul de a atrage mai mult pește din râul Prut în lacul Beleu. Însă, după săparea gârlei Manolescu, procesele de colmatare ale lacului s-au accentuat. Această lucrare hidrotehnică a fost factorul principal în multe schimbări semnificative în componența și structura ecosistemului acvatic al lacului Beleu. La momentul actual, lacul Beleu este aproape complet colmatat. Ca rezultat, au avut loc extinderi ale zonelor cu vegetație acvatică și sălcișuri, iar insulele plutitoare și plaurii au dispărut. Odată cu aceste insule au dispărut și multe specii de plante și animale. Procesul de degradare a lacului Beleu continuă și în prezent.

Cercetătorii științifici au constatat că, dacă procesul de colmatare nu va fi oprit, lacul Beleu va deveni complet colmatat. Tendința de reducere a suprafețelor acvatice va continua să se agraveze. Procesul de transformare a zonelor acvatice în răchitișuri și sălcișuri persistă și se va menține și în viitor, din moment ce instituțiile statului, în special Ministerul Mediului, nu au întreprins măsuri eficiente pentru a opri degradarea lacului Beleu. Această indiferență a autorităților de mediu față de starea lacului Beleu ar putea duce la dispariția acestuia. Zona ar putea fi acoperită cu răchitișuri, sălcișuri și tufișuri. Acest lucru ar duce la dispariția stufurilor, nufărului, pluticii și a multor alte specii de plante și animale specifice mediului acvatic și palustru, distrugând frumusețea acestor locuri.

Guvernului i s-au adresat locuitorii din satele Slobozia Mare și Văleni, care au atras atenția că situația ecologică a lacului Beleu este alarmantă și au solicitat cu fermitate ca instituțiile statului să elaboreze urgent un set de măsuri pentru a reduce degradarea lacului. Cu toate acestea, a trecut suficient timp fără ca să fie luate măsuri concrete în acest sens.

Din cele relatate, constatăm că în rezervațiile științifice din Republica Moldova nu se efectuează cercetări științifice conform „Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat din 1998”.

Articolul 88 din această lege stipulează:

1. *În rezervația științifică, precum și în alte categorii de arii naturale protejate, cercetările științifice ar trebui să fie efectuate, în mod obligatoriu, în conformitate cu programe anuale, asigurându-se astfel continuitatea monitoringului ecologic.*
2. *În rezervația științifică, cercetările științifice ar trebui să monitorizeze dezvoltarea plantelor și animalelor.*

Toate aceste grave încălcări ale legislației se datorează faptului că rezervațiile științifice și-au pierdut, de fapt, statutul. Prin suplimentul Hotărârii Guvernului Republicii Moldova la Hotărârea Guvernului nr. 569 din 10 iunie 2005, ele au fost catalogate ca rezervații naturale. Oamenii de știință speră că în noua variantă a „Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat”, la care lucrează autoritățile de mediu, statutul de rezervație științifică va fi restabilit. Credem că în toate rezervațiile științifice vor fi create secții de știință. Aceste încălcări și neconcordanțe de ordin juridic au fost facilitate de Agenția pentru Silvicultură „Moldsilva”, care a promovat Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 569 din 10 iunie 2005 ca măsură de implementare a „Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat”, prin care rezervațiile științifice au fost transferate de la statutul de rezervație științifică la cel de rezervație naturală.

Prin această acțiune, Agenția pentru Silvicultură „Moldsilva” a obținut posibilitatea de a efectua abuzuri și supraexploatare în timpul executării lucrărilor de profitare-regenerare a arboretelor, care au fost concepute exclusiv pentru a extrage masă lemnoasă din teritoriile rezervațiilor științifice, transformându-le ulterior în întreprinderi de stat bazate pe autogestione. De fapt, lucrările de exploatare-regenerare au fost legalizate prin amenajamente silvice care au inclus volume anuale exagerate ale arboretelor supuse tăierilor de regenerare, iar ceea ce este și mai grav, în multe cazuri, în aceste proiecte se includ și arboretele cu structuri naturale fundamentale, ceea ce este strict interzis în cazul rezervațiilor științifice. În urma executării neconforme tehnologice a lucrărilor de regenerare, s-a produs degradarea și derivarea unui șir de arborete, inclusiv tăieri ale arboretului secular de stejar, cum ar fi în cazul Rezervației Științifice „Codrii”, precum și în multe alte păduri din cadrul rezervațiilor științifice.

Starea deplorabilă a secțiilor de știință din rezervațiile științifice se datorează în mare măsură faptului că unul dintre guvernele Republicii Moldova din trecut a adoptat o Hotărâre a Guvernului menționată mai sus privind schimbarea statutului rezervațiilor științifice. Considerăm că punerea în aplicare a acestei hotărâri a reprezentat un act îndreptat împotriva conservării biodiversității și protecției mediului, ceea ce a condus la degradarea multor arboreturi și la dispariția unor populații ale speciilor de plante și animale. În legătură cu acest fapt, propunem ca într-o nouă variantă a „Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat”, la care lucrează Ministerul Mediului, să fie restabilit statutul de rezervație științifică al celor 5 rezervații științifice „Codrii”, „Plaiul Fagului”, „Pădurea Domnească”, „Prutul de Jos” și „Iagorlâc”. Credem că în acest fel se vor reabilita secțiile de știință în toate rezervațiile științifice, iar în consecință se vor iniția activitățile de conservare a diversității plantelor și animalelor.

Concluzii

Pe parcursul mai multor ani, a fost cercetată flora și elaborate conspectul diversității plantelor din rezervațiile științifice „Codrii”, „Plaiul Fagului”, „Pădurea Domnească”, „Prutul de Jos” și „Iagorlâc”. Au fost evidențiate speciile de plante rare, inclusiv cele care sunt în *Cartea Roșie a Republicii Moldova* (2015). Au fost descrise comunitățile vegetale și alcătuit conspectul (cenotaxonomic) asociațiilor vegetale al rezervațiilor „Plaiul Fagului”, „Pădurea Domnească”, „Prutul de Jos” și „Iagorlâc”. S-a stabilit că starea actuală a florei și vegetației din rezervațiile științifice poate fi apreciată ca nesatisfăcătoare.

Tendința generală e orientată spre dispariția unor specii de plante rare. A dispărut foarfeca bălții (*Stratiotes aloides*), nufărul galben (*Nufar lutea*) din rezervația științifică „Prutul de Jos”. S-a redus numărul de fitoindivizi în populații ca rezultat al secetelor din ultimii ani, au rămas doar 4 exemplare

de mesteacăn spontan (*Betula pendula*) în Rezervația „Plaiul Fagului”. S-a redus numărul de fitoindivizi și s-a diminuat arealul populațiilor de papucul doamnei (*Cypripedium calceolus*), bumbăcăriță (*Eriophorum latifolium*), limba șarpelui (*Ophioglossum vulgatum*) din Rezervațiile „Codrii” și „Pădurea Domnească”. Nu se întreprind măsuri eficiente de monitoring în ce privește speciile de plante rare atribuite categoriei critic periclitată, astfel nu se întreprind măsuri de implementare a Convenției de la Nagoya (2010) privitor la stoparea dispariției speciilor de plante din teritoriul rezervațiilor științifice.

Continuă deteriorarea și degradarea covorului vegetal. Prin lucrările de desecare a locurilor băltoase au fost distruse suprafețele cu comunități de plante atribuite asociațiilor: *Nymphaetum albae* Volmar 1947 și as. *Trapaetum natantis* Karpati 1963 din Rezervația Științifică „Prutul de Jos”. Activitățile de extragere a petrolului în zona cu protecție integrală au un impact considerabil în conservarea unor specii de plante și animale incluse în *Cartea Roșie*. Degradează în continuare comunitățile de plante din fondul forestier. Tendința generală pentru fondul forestier este reducerea suprafețelor cu arborete natural fundamentale și creșterea procentului de arborete parțial și total derivate din cauza gestionării nechibzuite, a folosirii unor tehnologii de reconstrucție ecologică neadecvate.

Pentru a ameliora problema speciilor de plante rare este necesară organizarea unui sistem de monitoring asupra speciilor de plante rare atribuit categoriei critic periclitată. În scopul respectării prevederilor legislației de mediu naționale și internaționale, urmează să fie înăsprite măsurile de prevenire, sistare și interzicere a colectării și comercializării plantelor rare, medicinale și decorative din flora spontană a rezervațiilor științifice.

Aceste grave încălcări ale legislației se datorează faptului că rezervațiile științifice și-au pierdut, de fapt, statutul. Prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova la Hotărârea Guvernului nr. 569 din 10 iunie 2005, ele au fost catalogate ca rezervații naturale. Cercetătorii științifici propun ca în noua variantă a „Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat”, la care lucrează autoritățile de mediu, statutul de rezervație științifică să fie restabilit. Cerem ca în toate rezervațiile științifice să fie create secțiile de știință. Aceste încălcări și neconcordanțe de ordin juridic au fost facilitate de Ministerul Mediului și Agenția pentru Silvicultură „Moldsilva”, care a promovat Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 569 din 10 iunie 2005 ca măsură de implementare a „Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat”, prin care rezervațiile științifice au trecut de la statutul lor la cel de rezervație naturală.

Bibliografie:

1. BRAUN-BLANQUET, J. *Pflanzensozologie Grundzuge der Vegetationskunde*. 3. Aufl. Wien-New York, 1964. 865 p.
2. MANIC Ș., NEGRU, A., JARDAN, N. et al. *Conspectul diversității biologice. Rezervația „Codrii”*. Chișinău: Știința, 2011. 327 p.
3. POSTOLACHE, Gh. *Vegetația Republicii Moldova*. Chișinău: Știința, 1995. 340 p.
4. POSTOLACHE, Gh. *Rezervația „Pădurea Domnească”*. Chișinău, 2017, pp. 11-138.
5. CHIRTOACA, T., POSTOLACHE Gh. Flora și vegetația. In: *Natura Rezervației „Plaiul Fagului”*. Rădenii Vechi, 2005, pp. 41-223.
6. POSTOLACHE, Gh., POSTOLACHE, D. Flora. Vegetația. In: *Rezervația „Prutul de Jos”*. Chișinău, 2012, pp. 8-83.

7. POSTOLACHE, Gh., BUCAȚEL, V., LAZU, Șt., TELEUTA, A., MIRON, A. *Ariile naturale protejate din Moldova. Pajiști și monumente de arhitectură peisajeră*. Chișinău, 2017. 178 p.
8. POSTOLACHE, Gh., LAZU, Șt. *Ariile naturale protejate din Moldova. Rezervații silvice*. Chișinău, 2018. 212 p.
9. ШАБАНОВ, Галина, ИЗВЕРСКИИ, Ирина. *Флора сосудистых растений Государственного Заповедника «Ягорлык»*. 2006, с. 50-114.
10. POSTOLACHE, Gh. Probleme actuale ale rezervațiilor științifice din Republica Moldova. In: *Simpozionul „Conservarea diversității biologice – o șansă pentru remedierea ecosistemelor”*, Chișinău, Moldova, 24-25 septembrie 2021, pp. 294-305.
11. *Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat*. Adoptată de către Parlamentul Republicii Moldova. Hotărârea nr. 1538-XIII din 25.02.1998.
12. *Cartea Roșie a Republicii Moldova*. Chișinău, 2015.